

Wniosek: Zwierzęta, podobnie jak wszelkie żywe istoty, zasługują na dobre traktowanie, a ich zachowanie zależy w dużej mierze od postępowania człowieka.

Rozumowanie: .....

III. PUNKT WIDZENIA – KONSTRUOWANIE TEZY

1. ZAŁOŻONA TEZA

TEZA – OPINIA

– czyjeś zdanie o czymś, pogląd na daną sprawę, wydarzenie, osobę, ocena kogoś lub czegoś wyrażona ustnie albo w formie pisemnej.

Niektóre tematy wymagają jedynie **uzasadnienia tezy**, która została już określona. Nie ma tu miejsca na twoje własne zdanie. Musisz zgodzić się z punktem widzenia przedstawionym w temacie albo... wybrać inny temat. Takie tematy zaczynają się od poleceń, np.:

- Uzasadnij pogląd...
- Przekonaj innych, że...
- Udowodnij opinię...
- Wykaż, że...

Przykłady rozprawek, których teza została określona w temacie:

- *Poezja jest echem z dna serca*. Uzasadnij trafność tego stwierdzenia, odwołując się do utworów księdza Jana Twardowskiego.
- W oparciu o dwie ulubione lektury udowodnij myśl zawartą w słowach: *Świat bez książek byłby uboższy*.
- Przekonaj swoich rówieśników, że warto oglądać programy przyrodnicze

Gdy teza jest z góry założona, w rozprawce użyj zdań:

- W pełni zgadzam się z opinią, że..., wyrażoną w temacie.
- Potwierdzam słuszność słów...
- Będę się starał bronić przedstawionej w temacie tezy, iż...
- Myślę, że stwierdzenie... jest w pełni słuszne...
- Sądzę, że słowa... w pełni odzwierciedlają...

Każde z poniższych przysłów przekształć w temat rozprawki w postaci zdania oznajmującego z tezą.

Wzór: *Chowaj grosinę na czarną godzinę* [grosina – dawn. pieniądze, grosiki].

Uzasadnij, że człowiek powinien być oszczędny.

A. Czego Jaś się nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał.

Temat: .....

B. Bez pracy nie ma kołaczy.

Temat: .....

C. Jeśli chcesz być szanowanym, szanuj drugih.

Temat: .....

D. Na nic nauka, kto Boga nie szuka.

Temat: .....

Podkreśl tematy rozprawek, które mają tylko jeden określony punkt widzenia – tezę.

A. *Nie ma zbrodni bez kary* – uzasadnij tę myśl, odwołując się do lektury *Świtezianki* A. Mickiewicza i *Balladyny* J. Słowackiego.

B. Jaką prawdę o człowieku przekazują utwory Jana Kochanowskiego i Tadeusza Różewicza?

C. Czy dzieciństwo to najpiękniejszy okres w życiu? Odpowiedz, przywołując doświadczenia swoje i twoich rówieśników.

D. *Człowiek człowiekowi wilkiem* – czy to stwierdzenie jest słuszne? Uzasadnij swoją opinię, opierając się na dwóch utworach literackich i dwóch przykładach z historii.

Na podstawie podanych niżej zdań skonstruuj tematy rozprawek z jednym założonym punktem widzenia.

Wzór: *Współczesna młodzież często sięga po papierosa.*

Temat: Uzasadnij szkodliwość palenia wśród młodzieży.

A. Obecnie urządzenia coraz częściej zastępują ludzką pracę.

Temat: .....

B. Niektórym w odrabianiu lekcji pomaga słuchanie muzyki klasycznej, innym zaś muzyka jazzowa albo techno.

Temat: .....

C. Uczniowie często ściągają na sprawdzianach i wykorzystują internet przy odrabianiu lekcji.

Temat: .....

D. Podczas wakacji dzieci lubią wyjeżdżać na obozy z kolegami, zaś młodzież woli spędzać czas w sposób nieorganizowany.

Temat: .....

2. DWIE TEZY DO WYBORU

Większość tematów rozprawek nie ma założonej tezy, którą trzeba uzasadnić. Są natomiast tematy, które: **wymagają dokonania wyboru między dwiema opcjami**, np.:

- Życie w mieście czy na wsi – co jest lepsze dla współczesnego młodego człowieka? Odpowiadając na pytanie, odwołaj się do przykładów z życia wziętych.

Komentarz:

Tu musisz podjąć decyzję, czy wolisz miasto, czy wieś i napisać tezę: Uważam, że dla współczesnego młodego człowieka życie w mieście (albo: na wsi) jest o wiele lepsze od egzystencji na wsi (albo: w mieście). Nie możesz stworzyć tezy typu: Dla mnie żadna z wymienionych form życia nie jest dobra, ponieważ uwielbiam życie na morzu.

- *Mały Książę* to książka niezwykła – uzasadnij ten pogląd lub podejmij z nim polemikę.

Komentarz:

Temat wymaga zajęcia stanowiska i wyboru jednej z dwóch opcji – możesz uważać, że *Mały Książę* zasługuje na miano opowieści niezwykłej albo przyznać, że niczym szczególnym cię nie zachwycił.

Kiedy masz do wyboru jedną z dwóch możliwych tez, możesz wykorzystać zdania:

- Niektórzy ludzie stwierdzą, że... Ja natomiast uważam, iż...
- Powszechnie sądzi się, że... Jednak ja zajmuję w tej sprawie odmienne stanowisko.
- Nie mogę się zgodzić z zawartą w temacie opinią, iż...
- Zamierzam podjąć polemikę z tezą zawartą w temacie niniejszej pracy, mówiącą o...
- Nie sposób zgodzić się z prezentowanym w temacie poglądem, iż...
- Wbrew temu, co na temat sądzą inni, uważam, że...

Jeżeli temat ma formę pytania, możesz użyć zdań:

- Odpowiadam twierdząco na pytanie zawarte w temacie pracy, ponieważ...
- Na to pytanie muszę odpowiedzieć przecząco, gdyż...
- Odpowiedź jest dla mnie oczywista. Nie...

Do każdego z podanych tematów-pytań sformułuj po dwie tezy.

Czy warto szanować dorobek naszych przodków?	....
Oglądanie seriali i telenowel – strata czasu czy świetna rozrywka?	....
Jak ocenisz postawę Juranda ze Spychowa?	....
Czy uważasz, że świat ludzi dorosłych rzeczywiście tak bardzo różni się od świata dzieci? Uzasadnij swą odpowiedź, odwołując się do <i>Małego Księcia</i> .	....
Zenek Wójcik to wspaniały kolega. Czy chciałbyś się z nim zaprzyjaźnić?	....

3. WIELE MOŻLIWYCH TEZ

Istnieją tematy, do których można skonstruować więcej niż dwie tezy.

Przykłady tematów z wieloma tezami:

- **A.** Jacy powinni być ludzie sprawujący władzę w państwie? Swoje stanowisko uzasadnij, odwołując się do utworów Jana Kochanowskiego.

Komentarz:

Sam powinienes określić, jakie cechy charakteru i postawę wobec życia muszą mieć rządzący.

Przykłady tez:

- Uważam, że ludzie, którzy rządzą państwami, powinni być uczciwi i szlachetni. Nie wolno im kłamać i oszukiwać.
- Myślę, że ci, którzy sprawują władzę, powinni być silni psychicznie i odporni na krytykę.
- Sądzę, iż najważniejszą cechą rządzących jest charyzma. Przywódca to ktoś, kto potrafi wpływać na innych dzięki urokowi osobistemu i charyzmie.

- **B. *Siłaczka* S. Żeromskiego jest dla mnie... Swoją opinię poprzyj argumentami z tekstu.**

Przykłady tez:

- Myślę, że *Siłaczka* jest przede wszystkim utworem o ideałach i marzeniach bardzo potrzebnych w naszym życiu.
- Uważam *Siłaczkę* za opowieść o straconych złudzeniach.
- W mojej opinii opowiadanie Żeromskiego stanowi odzwierciedlenie ówczesnych ideałów autora, który pragnął uczyć innych bezkompromisowej postawy wobec życia.

- **C. Współczesna szkoła..., ale jaka? Odpowiedz na pytanie, sięgając do przykładów z życia szkoły.**

Przykłady tez:

- Powszechnie sądzi się, że szkoła jest współczesna, jeżeli tylko przekazuje wiedzę. Jednak ja uważam, iż w XXI w. musi ona przede wszystkim wychowywać, a dopiero potem kształcić.
- Nie lubię współczesnej szkoły, bo jest nijaka. Moim zdaniem powinna być szkołą z charakterem, to znaczy mieć nauczycieli, którzy umieją zainteresować uczniów wykładanym przez siebie przedmiotem.
- Jestem przekonany, że należy zmienić system szkolnictwa. Według mnie współczesna szkoła powinna otworzyć się na świat, organizować wymiany międzyszkolne z krajami Europy i USA.

- **D. Życie jest teatrem, snem, labiryntem, drogą..., a może jeszcze czymś innym? Poprzyj swoją opinię odpowiednimi argumentami.**

Przykład tez:

- Nie przemawia do mnie żadna z prezentowanych tu definicji życia. Dla mnie jest ono po prostu nieustanną dobrą zabawą.
- W moim przekonaniu życie to teatr, a my – ludzie – jesteśmy w nim jedynie marionetkami, grającymi swoje role. Wielki reżyser – Bóg – ułożył nasze przedstawienie i tylko on sam wie, kiedy schować swe kukiełki po skończonym spektaklu do woreczka.
- Dla mnie życie jest przede wszystkim drogą ku nieznanemu. Jeszcze nie wiem, kim zostanę w przyszłości.

Uzupełnij tabelkę, wpisując przy każdym temacie możliwe punkty widzenia (tezy).

Temat	Jeden punkt widzenia	Dwa punkty widzenia	Trzy lub więcej punktów widzenia
Wzór: <i>Internet jest pożyteczny. Udowodnij ten sąd, przywołując trzy argumenty.</i>	Internet jest pożyteczny		
Co jest ważniejsze w życiu – kierowanie się rozsądkiem czy emocjami? Ustosunkuj się do problemu.			
Muzyka pomaga człowiekowi w życiu. Uzasadnij słuszność tej opinii, odwołując się do życiowych doświadczeń.			
<i>Człowieka można zniszczyć, ale nie pokonać</i> (E. Hemingway) – uzasadnij prawdziwość tych słów, odnosząc się do dwóch przykładów z literatury.			
<i>Nie szata zdobi człowieka</i> – wykaż słuszność tego stwierdzenia, przytaczając trzy przykłady z literatury i życia.			
Lepiej przeczytać książkę czy obejrzeć film? Uzasadnij swoje stanowisko, odwołując się do trzech przykładów tekstów kultury.			

W utworze najważniejsza jest szybka, żywa akcja. Czy zgadzasz się z tym zdaniem?			
Jaka powinna być prawdziwa sztuka, aby trafiła do odbiorców? Swoją opinię uargumentuj dwoma przykładami dzieł malarzkich i muzycznych.			
Jacek Soplica jest bohaterem czy zdrajcą? Swoją opinię udowodnij przykładami z życia postaci.			

WSKAZÓWKA

Teza nie powinna dosłownie powtarzać tematu rozprawki. Dobierz wyrazy i sformułowania bliskoznaczne.

Przykład:

- Dom tworzą ludzie, a nie ściany i przedmioty. Uzasadnij tę opinię.
Teza: Moim zdaniem, niezależnie od miejsca, w którym przebywamy, czujemy się dobrze, jeśli towarzyszą nam bliskie osoby – mama, tata, siostra czy brat.

Przeczytaj tematy z tezą, a następnie zapisz te same tezy, jednak innymi słowami. Wykorzystaj podpowiedzi umieszczone w ramkach.

A. Bajki Ignacego Krasickiego kształcą i bawią.

.....

.....

- pełnią funkcję edukacyjną, uczą, jak powinniśmy postępować, są żartobliwe, przedstawiają ludzkie wady w zabawny sposób,
- uważam, że, myślę, że, sądzę, że.

B. *Nie ma zbrodni bez kary* – ta stara ludowa mądrość jest aktualna także i dziś.

.....
.....
grzechy trzeba odpokutować, sprawiedliwość domaga się kary za zły uczynek, w mojej opinii, jestem przekonana, że

C. Czy kłamstwo może być pozytywne?

.....
.....

mówienie nieprawdy, mijanie się z prawdą, milczenie zamiast fałszywego słowa, moim zdaniem, z pewnością, niewątpliwie

D. Miłość od pierwszego wejrzenia jest możliwa. Ustosunkuj się do tej opinii.

.....
.....

uczucie pojawia się już przy pierwszym spotkaniu, na pierwszy rzut oka, wystarczy spojrzeć i od razu przychodzi miłość, nie sposób nie zgodzić się z opinią, wbrew panującym powszechnie poglądom

Podkreśl tematy, w których musisz przyjąć z góry założoną tezę. Zapisz ją przy użyciu innych słów.

A. Co świadczy o tym, że starożytność jest dla nas wciąż żywa?

.....

B. *Człowiek jest zdolny do wspaniałych czynów.* Uzasadnij tę myśl, odwołując się do przykładów literackich.

.....

C. Jaką rolę powinien odgrywać sport w życiu młodzieży?

.....

D. *Przyjaźń jest cenniejsza niż złoto* – udowodnij słuszność tej opinii, sięgając do doświadczeń życiowych.

.....

E. Czy czyn Jacka Soplicy można usprawiedliwić? Odpowiedź na to pytanie poprzyj dwoma argumentami sytuacji z życia szlachcica.

.....

F. Człowiek w obliczu cierpienia. Oceń, czy ludzkie cierpienie ma sens i cel. W wypowiedzi posłuż się trzema przykładami z dzieł literackich.

.....

Każde z podanych niżej zdań przekształć dwukrotnie w formę zdania pytającego:

- aby temat zawierał dwie tezy do wyboru,
- abys mógł utworzyć własną tezę.

Wzór: *Prawdziwy Polak może być patriotą także w czasach pokoju.*

Czy prawdziwy Polak może być patriotą także w czasach pokoju?

Jak można być patriotą w czasach pokoju?

A. Człowiek samotny nie będzie szczęśliwy.

.....

.....

B. Rozwój nauki przyniósł szczęście ludzkości.

.....

.....

C. Życie człowieka XXI w. jest ciekawe i interesujące.

.....

.....

D. Matematyka jest królową nauk.

.....

.....

Falującą linią podkreśl te zdania, w których przedstawia się fakty.

FAKT – coś, co miało miejsce, wydarzyło się w określonym miejscu i czasie, zaistniało i można to sprawdzić w sposób obiektywny.

A. W 1939 r. rozpoczęła się II wojna światowa.

B. Jestem przekonany, że za sto lat książki drukowane na papierze zostaną zastąpione przez e-booki.

C. Telewizor jest moim zdaniem lepszym przyjacielem człowieka niż pies.

D. Żyjemy w XXI wieku.

E. Sąsiedzi są z pewnością człowiekowi bardzo potrzebni.

F. *Krzyżacy* Henryka Sienkiewicza są powieścią historyczną.

G. Uważam, że wielkich twórców ludzkość docenia dopiero po ich śmierci.

H. Obraz *Oblicze wojny* został namalowany przez Salvadora Dalí.

Przeczytaj podane niżej fragmenty rozprawek, a następnie ułóż do nich tezy:

A. Internet to dziś najszybsze źródło informacji. Jest on bardzo pożyteczny. Nastolatek szuka w nim przyjaciół na czacie, a biznesmen przelewa pieniądze na konto, nawiązuje kontakty handlowe, składa wirtualne podpisy na umowach. Dzięki internetowi można się wiele nauczyć, np. czytając książki on-line.

Teza:

Uważam, że.....

B. Dzięki roślinom mamy zapewniony tlen. Rośliny zielone zawierają chlorofil, który nocą wchłania dwutlenek węgla, przez co człowiek może żyć i oddychać. Drewno przerabia się na papier, z którego powstają książki, zeszyty, podręczniki.

Teza:

Sądzę, że .....

C. Kiedy ściągamy na klasówkach, okłamujemy sami siebie, a także swoich rodziców i nauczycieli. Szkodziemy sami sobie, ponieważ przez ściąganie nie uczyliśmy się, a w konsekwencji nie osiągniemy w życiu tego, o czym marzymy. Możemy też mieć obniżoną ocenę z zachowania.

Teza:

Jestem zdania, że .....

D. Nauka języka angielskiego jest bardzo ważna. We współczesnym świecie często zmieniamy miejsca pobytu, a znajomość języka ułatwia nam porozumiewanie się z innymi i nawiązywanie nowych kontaktów.

Teza:

W mojej opinii .....

Do każdego z podanych tematów zapisz możliwie jak najwięcej tez.

A. Polaków portret własny. Jacy są współcześni Polacy w porównaniu z wizerunkami dawnych Sarmatów?

.....
.....
.....

B. *Ona mi pierwsza pokazała księżyc / i pierwszy śnieg na świerkach, / i pierwszy deszcz* (K. I. Gałczyński, *Spotkanie z matką*). Kim jest dla ciebie matka?

.....